

การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย : ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพู*

The Design of Thai Cultural Tourism Activities: A Case Study of Tha Phrachan and Bang Lumpu Areas

¹ศุภารมย์ ประสาทแก้ว, ²รัชพล แยมกลีบ, ³บุญยง นาคะ และ ⁴พิชญา คุ่มแคว้น

¹Supharom Prasatkaew, ²Ratchapon Yamkeep, ³Boonyanuch Nakha
and ⁴Pichaya Koomquan

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thai Khadi Research Institute, Thammasat University, Thailand.

²Corresponding Author's Email: ratchapon@tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจศักยภาพพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์ และบางลำพูสู่การเป็นเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทย และ 2) เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจจากเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจภาคสนาม การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ร่วมกับการจัดกิจกรรมต้นแบบกับกลุ่มตัวอย่าง และประเมินผลผ่านแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 25 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พื้นที่ของเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย กรณีพื้นที่ตัวอย่าง ย่านท่าพระจันทร์และย่านบางลำพูนั้นมีศักยภาพด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสูงสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวประวัติศาสตร์เข้ากับประสบการณ์การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะย่านบางลำพูมีความเข้มแข็งของชุมชนและมีการต่อยอดองค์ความรู้สู่กิจกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเฉพาะตัวที่น่าสนใจ ได้เปรียบเชิงพื้นที่ เดินทางสะดวก แต่ยังขาดการจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับย่าน หากมีคนในชุมชนสนใจร่วมจัดการกับภาครัฐจะสามารถพัฒนาให้เกิดการยกระดับการท่องเที่ยวได้ในอนาคต 2) กลุ่มตัวอย่างความพึงพอใจต่อต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ด้านการเพิ่มพูนความรู้ ด้านวัฒนธรรม โดยพึงพอใจในระดับมากในด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยววิถีไทย; ท่าพระจันทร์; บางลำพู; เส้นทางเดินเท้า

Abstract

This article aims to 1) explore the potential of Tha Phrachan and Bang Lamphu areas to serve as Thai-style tourism routes and 2) develop a prototype walking tour through activities designed to stimulate all five senses - sight, taste, smell, sound, and touch - based on the concepts of Creative Tourism and High - Value Tourism. A mixed - methods approach was employed, including document analysis, field surveys, activity design, and the implementation

*Received July 4, 2025; Revised July 23, 2025; Accepted August 3, 2025

of prototype tours for a purposively selected sample of 25 participants. Data collection methods included questionnaires and Focus Group discussions. The findings reveal that Tha Phrachan and Bang Lamphu possess significant historical and cultural value, allowing for effective integration of local heritage storytelling into immersive tourism experiences. In particular, Bang Lamphu demonstrated strong community engagement and the ability to develop sustainable tourism initiatives rooted in local knowledge.

The research results found, 1) the Thai way of life tourism route in the case of the Tha Phrachan and Bang Lamphu neighborhoods represents a high-potential cultural learning area with significant academic value, distinctive historical identity, and a favorable geographic location with convenient access. However, it lacks integrated tourism management at the neighborhood area. If local communities actively collaborate with government agencies, there is potential to enhance and elevate tourism in the future. 2) The sample group expressed the highest level of satisfaction with the prototype tourism route across five key dimensions: physical environment, image, emotional experience, knowledge acquisition, and cultural value. They also reported a high level of satisfaction with social interaction along the route.

Keywords: Thai-Style Tourism; Tha Phrachan; Bang Lamphu; Walking Tour

บทนำ

งานวิจัยเรื่องการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย: ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพู มีด้านประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันในแง่ของการเป็นอาณานิคมที่ตั้งอยู่โดยรอบพระบรมมหาราชวัง กล่าวคือ การพยายามก่อร่างสร้างเมืองกรุงเทพฯ ขึ้นนั้นเป็นการสร้างเมืองแบบตามแบบกรุงเก่า คือ มีอาณานิคมเมือง พระราชวัง ป้อม และกำแพงเมือง การจัดวางผังหลวงให้อยู่กึ่งกลางของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีวังหน้าอยู่เหนือน้ำ การจัดวางองค์ประกอบเมืองตามรูปแบบดั้งเดิมนี้ยังส่งผลต่อการเกาะกลุ่มของชุมชนรอบวัง และเรือนเจ้านาย ภายในเขตที่ดินของเจ้านายพระองค์หนึ่ง ๆ จะมีที่อยู่อาศัยของขุนนางระดับต่าง ๆ กลุ่มเรือนไพร่ เรือนทาส ตลอดจนโรงละคร วัด ก็ล้วนถูกสร้างขึ้นให้อยู่ในอาณานิคมเดียวกัน การเพิ่มจำนวนวังเจ้านายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของที่อยู่อาศัยของชนชั้นระดับรองลงมา (Saengsehanart, 2020) พระจันทร์ หรือในปัจจุบันรู้จักกันในชื่อท่าพระจันทร์ บริเวณที่ตั้งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น คือ หนึ่งใน 14 ป้อม ที่ตั้งอยู่ตามแนวกำแพงพระนคร ที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งรวมถึงป้อมพระสุเมรุในย่านบางลำพูด้วย โดยย่านบางลำพูนั้นก็ เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความเป็นชุมชนดั้งเดิมมาตั้งแต่ก่อนครั้งสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ (Chaijan, 2023) ด้วยทำเลของพื้นที่ที่เป็นย่านใจกลางพระนคร บางลำพูจึงค่อย ๆ พัฒนากลายเป็นย่านการค้า แหล่งบันเทิง แหล่งมหรสพที่มีชื่อเสียง และเป็นย่านที่มีความทันสมัย มีทั้งห้าง โรงภาพยนตร์ศรีเมือง โรงลิเกมหรสพ บ้านอย่างโรงลิเกหอมหวาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมบ้านนักดนตรีอย่างตระกูลดุริยะประณี ในด้านลักษณะทางกายภาพพื้นที่ทั้งสองมีความเชื่อมต่อกันสามารถเดินถึงกันได้

ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำคำว่า “การท่องเที่ยววิถีไทย” มาใช้โดยมีเป้าหมายพัฒนาให้การท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์เป็นแบบการเน้นคุณค่า (High Value Tourism) ซึ่งทดลองนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวของพื้นที่ตัวอย่างผ่านแนวคิด “รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส” (Thongphut, 2019) เพื่อให้สอดคล้องกับความ

ต้องยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยว (Tourism Experience) ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่ (Wisudthiluck, 2015) ด้วยการออกแบบกิจกรรมให้โดดเด่นและดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่ไม่เกิดการทำลาย แต่ยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทย และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและคนท้องถิ่น โดยการพยายามพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในเพื่อใช้เป็นต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยนั้น สืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้ระบุถึงสถานการณ์ในปัจจุบันของการท่องเที่ยวไทยไว้ว่าเป็นสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวเกิดการกระจุกตัว เม็ดเงินรั่วไหลไปยังแหล่งท่องเที่ยวในประเทศใกล้เคียง การเดินทางไม่มีความเชื่อมโยง กฎระเบียบสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นหล้าสมัย และการท่องเที่ยวเติบโตแบบไม่ยั่งยืน ดังนั้นแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 นั้น จึงมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและปรับสมดุลการท่องเที่ยว ยกยกระดับโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานและความเชื่อมโยง มอบประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยมีนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง และเติบโตอย่างยั่งยืน (Ministry of Tourism and Sports, n.d.) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้ให้ความสำคัญใน 3 มิติ ดังนี้ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic) การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง (Hight Value Economy) โดยมุ่งเน้นการเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยี หรือนวัตกรรม 2) มิติด้านสังคม (Social) การพัฒนาสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง (Hight Value Society) โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชน การต่อยอดเอกลักษณ์ความเป็นไทย ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี 3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) การต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Hight Value Environment) เช่น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยว การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษจากการท่องเที่ยว โดยเมื่อจบโครงการแล้วจะได้ต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยในรูปแบบการเดินเท้า (walking tour) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กิจกรรมต้นแบบคือกิจกรรมที่ชื่อว่า 5 SENSE OF LOVE JOURNEY ที่คาดว่าจะสามารถตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษา หรือข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยให้กับย่านอื่น ๆ ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจศักยภาพพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพูสู่การเป็นเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจจากต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ผ่านกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสำรวจศักยภาพพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพูสู่การเป็นเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการจัดทำกิจกรรม และจัดทำเส้นทางต้นแบบ กล่าวคือ เส้นทางท่องเที่ยวย่านท่าพระจันทร์ - บางลำพู ที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยว

ต้นแบบนั้นได้ใช้ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ภายในย่านท่าพระจันทร์และย่านข้างเคียง ประกอบด้วย ท่าพระอาทิตย์ และบางลำพู แสดงให้เห็นถึงพลวัตและการดำรงอยู่ของวิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม สุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ ในย่านท่าพระจันทร์ ที่ปรากฏและถ่ายทอดผ่านเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลในหอสมุดและหอจดหมายเหตุ และสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการจัดกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนด โดยทำการสำรวจโดยใช้ตารางรายการประเมินศักยภาพองค์ประกอบพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อม ทั้งในพื้นที่ท่าพระจันทร์และบางลำพู โดยมีเกณฑ์ในการสำรวจ 3 ระดับ คือ มี ไม่มี มีแต่ควรปรับปรุง โดยเมื่อสำรวจแล้วจะได้ข้อมูล ดังนี้ 1) เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบ หลังจากการสำรวจคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เส้นทางต้นแบบของการศึกษาไว้ 1 เส้นทางครอบคลุมอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ท่าพระจันทร์จนถึงบางลำพู ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) และโดยให้พื้นที่มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทาง 2) ฐานข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไปในอนาคต โดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด SWOT ANALYSIS

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมสำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ในการออกแบบกิจกรรมได้ใช้แนวคิดประสาทสัมผัส 5 ด้าน (Senses of 5) (Thongphut, 2019) มาเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรม โดยกิจกรรมเป็นการร่วมมือกันระหว่างคณะนักวิจัยและชุมชนบางลำพู

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจจากต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ผ่านกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกลุ่มประชากร

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม 5 sense of love journey คัดเลือกกลุ่มคนที่ จะเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (purposive selection) โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นบุคคลทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน โดยมีขั้นตอน คือ ประกาศรับสมัคร ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวให้ลงทะเบียน และประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์ และให้ผู้มีสิทธิ์ยืนยันตนเองและแจ้งมาตรการความเสี่ยงและความปลอดภัยเบื้องต้น

1.2 กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เยาวชนที่นำชมในชุมชนบางลำพู ผู้ประกอบการให้บริการในพื้นที่ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและการประเมินผล

2.1 แบบประเมินความพึงพอใจของโครงการ โดยใช้แบบประเมินประสบการณ์การท่องเที่ยวที่อ้างอิงตามแนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) แบบประเมินแบ่งออกเป็น 4 ตอน ด้วยกัน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย

ตอนที่ 3 คุณค่าของการท่องเที่ยววิถีไทยพื้นที่ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพู

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการท่องเที่ยววิถีไทย แบบสอบถามอาศัยมาตรวัดแบบ Scale ซึ่งใช้ในการแปลระดับความพึงพอใจ ระดับคะแนนอยู่ในช่วง 1 - 5 การแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับความพึงพอใจ โดย 1.00 - 1.80 = ระดับต่ำมาก 1.81 - 2.60 = ระดับต่ำ 2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง 3.41 - 4.20 = ระดับสูง และ 4.21 - 5.00 = ระดับสูงมาก เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้ว จะนำเสนอใน

รูปแบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ การวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อให้เห็นแนวโน้มและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม Scale (1-5) สามารถใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผล ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นแต่ละข้อคำถามจะอยู่ในช่วง 1-5 การนำเสนอข้อมูลจะแบ่งระดับเป็น 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์ความกว้างของอันตรภาคชั้น = คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด / จำนวนชั้น ($5 - 1 / 5 = 0.80$) คะแนนจำแนกได้ดังนี้ 1.00 - 1.80 ระดับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 ระดับน้อย 2.61 - 3.40 ระดับปานกลาง 3.41 - 4.20 ระดับมาก 4.21 - 5.00 ระดับมากที่สุด 2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Insights) สำหรับคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหาธีมหรือแนวโน้มของความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอความคิดเห็นของผู้ตอบที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบจะช่วยให้เห็นมุมมองที่ลึกซึ้ง

2.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ใช้หลักการทบทวนหลังปฏิบัติงาน (AAR: After Action Review) ผ่าน 5 คำถาม และวิเคราะห์ภาพรวมของกิจกรรม โดยการคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมการทำสนทนากลุ่มย่อย เลือกจากผู้ร่วมกิจกรรมที่มีความสนใจจำนวนขั้นต่ำ 10 คน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสำรวจศักยภาพพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพูสู่การเป็นเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทย ผลการวิจัยพบว่าจากการสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยว และการออกแบบกิจกรรมสำหรับเส้นทางท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ทำให้ได้ต้นแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ภายใต้กิจกรรมที่ชื่อว่า 5 Sense of Love Journey โดยแบ่งเป็นย่านท่าพระจันทร์ 2 สถานที่ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจกรรม รูป TU Signature เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ผ่านรูปภาพและปฏิมากรรม อาคารสถานที่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และท่าพระจันทร์ กิจกรรม กลิ่น Sense of Tha Prachan ประวัติศาสตร์พื้นที่ย่านท่าพระจันทร์, ย่านยาสมุนไพร โบราณและย่านบางลำพู 2 สถานที่ คือ ป้อมพระสุเมรุ กิจกรรม รส, สัมผัส Charming of Bang Lumphu เรียนรู้ประวัติศาสตร์ป้อมพระสุเมรุ 1 ในป้อมตามแนวกำแพงเมืองโบราณ และ workshop การทำขนมและชิมขนมเกสรลำพู และพิพิธบางลำพู กิจกรรม เสียง Sound of Bang Lumphu เรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู ผ่านเสียงเล่าจากเยาวชนในชุมชน ซึ่งเมื่อได้ทำการทดสอบทำกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยแบบเดินเท้า (walking tour) หรือกิจกรรม 5 Sense of Love Journey โดยมีเส้นทางดังภาพ

Figure 1: Tourism Route Map

หลังจากนั้นได้มีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำการประเมินผล ร่วมกับการทำการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และนำผลมาอภิปรายตามแบบ SWOT Analysis ร่วมกับแนวคิดต่าง ๆ ได้ดังนี้

Strengths (จุดแข็ง) พบว่า เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย กรณีพื้นที่ตัวอย่างย่านท่าพระจันทร์และย่านบางลำพูนั้นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง มีคุณค่าทางวิชาการ มีประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ เช่น ในพื้นที่ท่าพระจันทร์ เป็นพื้นที่ทับซ้อนของวังหน้าซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เองก็มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการต่อสู้ของประชาชนมาอย่างยาวนานและเป็นคุณค่าของสังคม รวมถึงการที่ย่านท่าพระจันทร์เป็นย่านขายยาสมุนไพร การใช้ประวัติศาสตร์เรื่องเล่ามาผูกโยงกับอัตลักษณ์ของย่านทำให้สามารถเพิ่มมูลค่าและแรงจูงใจในการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวได้ เช่น ในกิจกรรมกลั่น Sense of Tha Prachan หรือกิจกรรมรส, สัมผัส Charming of Bang Lumphu ซึ่งความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่วนใหญ่ตอบว่าการท่องเที่ยววิถีไทยมีส่วนกระตุ้นให้มีการใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 64 รวมถึง โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยได้ยกระดับการท่องเที่ยวแบบเน้นคุณค่า (Hight Value Tourism) ในมิติด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเพื่อเพิ่มค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง แม้แต่ย่านบางลำพูเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่ยังคงหลงเหลือร่องรอยในอดีต เช่น ป้อมพระสุเมรุ ให้ประชาชนได้เข้าไปเยี่ยมชม ในส่วนของเยาวชนในชุมชนก็มีการส่งต่อองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และองค์ความรู้ของชุมชนมาต่อยอดและนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของป้อมพระสุเมรุ 1 ในป้อมตามแนวกำแพงเมืองโบราณ และการทดลองทำขนมและชิมขนมเกสรลำพู (กิจกรรมรส, สัมผัส Charming of Bang Lumphu) ให้เป็นท่องเที่ยวแบบเน้นคุณค่า (Hight Value Tourism) และมิติทางด้านสังคม ซึ่งมีแนวทางคือพัฒนาให้เกิดสังคม หรือชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ

เอกชน ประชาชน และชุมชน รวมถึงการต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นไทย มีการจัดการว่าชุมชนมีการสร้างกฎ กติกาและออกแบบกลไกการทำงานการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิด การทำงานเชื่อมโยงกัน มีการกระจายผลประโยชน์ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ชุมชน และในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมระหว่างคนในพื้นที่กับผู้มาเยือน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี โดยจุดแข็งหรือศักยภาพของพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพู นั้น สอดคล้องกับ ความเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภาพรวมของเส้นทางท่องเที่ยว ในระดับมาก ที่สุดคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 36

Weakness (จุดอ่อน) จากแบบสอบถามพบว่าคำถามในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ชุมชนมีความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และมีการสืบทอดโดยคนรุ่นใหม่ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ คะแนนอยู่ในระดับ ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52 และให้คะแนนระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 36 ก็ตาม แต่ ผู้วิจัยกลับมองว่าคะแนนในส่วนนี้เป็นคะแนนของชุมชนบางลำพู เนื่องจากเมื่อสำรวจศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยวในย่านท่าพระจันทร์และบางลำพูพบว่าการจัดการด้านการท่องเที่ยวในย่านท่าพระจันทร์นั้นยังขาด คนในชุมชนที่จะเข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวของตนเอง เนื่องจากพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์ส่วนใหญ่จะเป็น ร้านค้าที่โดยมากเป็นร้านขายพระ ขายยาสมุนไพร และผู้ที่อาศัยส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะเป็นผู้ที่เข้ามาอาศัยใหม่ ชุมชนจึงไม่เกิดกิจกรรมหรือการส่งต่อองค์ความรู้หรือต่อยอดโอกาสของชุมชน

ลักษณะโดยทั่วไปของชุมชนท่าพระจันทร์นั้นจะมีส่วนคล้ายคลึงกับชุมชนย่านท่าเตียน คือ มีทั้งอาคาร ส่วนที่เป็นของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และส่วนที่เป็นของเอกชน มีทั้งผู้อาศัยเก่า และผู้อาศัยใหม่ โดย ในส่วนของผู้อาศัยเก่านั้นสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ 1) ผู้ที่ใช้อาคาร บ้านเรือน สำหรับพักอาศัยเพียง อย่างเดียว 2) ผู้ที่ใช้อาคารเพื่อพักอาศัยและใช้เพื่อประกอบกิจการ 3) ผู้ที่ไม่พักอาศัยในพื้นที่แล้ว แต่ให้สิทธิ์ ผู้อื่นเช่า ซึ่งรูปแบบการปรับตัวของการใช้พื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของบ้านบนถนนหน้าพระลาน - ถนนมหาราช ที่เป็นถนนสายเชื่อมต่อกับย่านท่าพระจันทร์ ผ่านงานชื้อหน้าบ้าน - หน้าร้าน การแสดงออกของ พื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะของของตึกแถวบริเวณหน้าพระลาน - ถนนมหาราช ว่าความเป็นบ้านไม่ จำเป็นต้องคงอยู่อย่างต่อเนื่องเสมอไป การใช้งานพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะสามารถจัดการได้ด้วย องค์กรประกอบทางสถาปัตยกรรม และวัตถุใช้สอยในชีวิตประจำวัน

Opportunities (โอกาส) พบว่า ภาครัฐมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ว่าต้องการให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นถึงความสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวแบบ เน้นคุณค่า (Hight Value Tourism) ทั้งในแง่สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งศักยภาพพื้นฐานของ เส้นทางท่องเที่ยวท่าพระจันทร์ - บางลำพู นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดการยกระดับการท่องเที่ยวได้ เป็น โอกาสที่ภาครัฐจะเข้ามาให้การส่งเสริมกิจกรรม สนับสนุนงบประมาณ หรือส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยใน ย่านนี้ให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวย่านบางลำพูได้รับการสนับสนุนในด้านการ พัฒนาการท่องเที่ยวจากหลายฝ่าย มีความพยายามที่จะเพิ่มเติมการท่องเที่ยวทางน้ำเพิ่มขึ้น โดยการนั่งเรือชม ทศนิยภาพของชุมชนริมฝั่งคลองบางลำพู โดยเริ่มต้นที่บางลำพู ป้อมพระสุเมรุ และลัดเลาะตามลำคลองไป จนถึงป้อมมหากาฬ หากสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวต้นแบบนี้ได้ก็จะเกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวอีกรูปแบบ หนึ่งที่เชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ๆ ในเขตพระนคร ที่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และประวัติศาสตร์ของชุมชนที่อยู่คู่มากับกรุงรัตนโกสินทร์ คือ ชุมชนดอกไม้ และชุมชนบ้านบาตร การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวนี้จะทำให้เกิด ประโยชน์แบบเป็นเครือข่าย และสามารถสร้างให้เป็นการท่องเที่ยวคุณค่าสูง จากการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชน และชุมชน รวมถึงการต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นไทย และเป็นการกระจายความเจริญทาง

เศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษจากการท่องเที่ยว ตามแผนพัฒนาฯ อีกด้วย ในส่วนของพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์นั้นอาจจะต้องมีการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวด้วยเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ โดยการสร้างเป็นเส้นเรื่อง เช่น จากวังหลวงถึงวังหน้า พระบรมมหาราชวัง - วังท่าพระ - วังหน้า ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวนี้ว่ามีความน่าสนใจในด้านความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ / วัฒนธรรม โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้คะแนน ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 44

Threats (อุปสรรค) พบว่าในด้านการเดินทาง จากแบบสอบถามถึงแม้จะพบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในเรื่องความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่ 4.32 ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบนั้นสามารถเข้าถึงได้สะดวกและเอื้อต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามเมื่อทำการ Focus Group Discussion กลับพบว่าในส่วนของคำถามเรื่องความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์นั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ถูกคัดเลือกให้มาทำการ Focus Group Discussion ส่วนหนึ่งตอบว่าถึงแม้การเดินทางจะมีรถไฟฟ้าใต้ดิน หรือเรือด่วนก็ตามแต่ก็ยังเดินทางไม่ค่อยสะดวกมากนัก การนำรถมาเองนั้นสะดวกกว่า แต่ก็พบปัญหาว่าที่จอดรถกับเส้นทางในการทำกิจกรรมนั้นมีระยะค่อนข้างไกล อีกทั้งอากาศที่ร้อนมากก็เป็นอุปสรรคในการเดินทางท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์ที่ส่วนมากต้องอาศัยการเดินทางทำกิจกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจจากต้นแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (walking tour) ผ่านกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ผลการวิจัยมี 2 ส่วน ใน **ส่วนแรก** พบว่ากิจกรรม 5 Sence of Love Journey ครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 25 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และเพศหญิง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสมดุลของสัดส่วนผู้สนใจเข้าร่วมในกิจกรรม กิจกรรมได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมในหลากหลายช่วงวัย พิจารณาจากช่วงอายุของผู้เข้าร่วม พบว่ากลุ่มอายุ 31-40 ปีเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด โดยมี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาคือกลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ในขณะที่กลุ่มอายุ 21-30 ปีมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ส่วนกลุ่มอายุ 41-50 ปีและ 18-20 ปี มีจำนวน 3 คน (ร้อยละ 12) และ 2 คน (ร้อยละ 8) ตามลำดับ ในด้านแหล่งที่มาของการรับรู้เกี่ยวกับกิจกรรม พบว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่จำนวน 20 คน หรือร้อยละ 80 ทราบข่าวจากเพจ Facebook ของสถาบัน มีเพียง 5 คน หรือร้อยละ 20 ได้รับข้อมูลจากการบอกต่อแบบปากต่อปาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยดึงดูดผู้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับประเภทการท่องเที่ยวที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจมากที่สุด พบว่าการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นที่นิยมสูงสุด มีผู้เลือกถึง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนการท่องเที่ยวเชิงอาหารและการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้รับความสนใจเท่ากันที่ 4 คน คิดเป็นประเภทการท่องเที่ยวละร้อยละ 16

กล่าวได้ว่ากิจกรรม 5 Sence of Love Journey ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้เข้าร่วมที่มีความหลากหลายทั้งในด้านอายุและความสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มที่สนใจด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยว

รายการประสบการณ์การท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น
การรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์	4.12	มาก
ความชื่นชอบการท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์	4.64	มากที่สุด
ความถี่การท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์	4.20	มาก
การรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางพื้นที่ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพู	3.96	มาก
การเพิ่มพูนประสบการณ์ในการท่องเที่ยวจากกิจกรรม 5 Sence of Love Journey	4.60	มากที่สุด

นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในพื้นที่นี้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ความชื่นชอบในการท่องเที่ยวใน ย่านเกาะรัตนโกสินทร์ สะท้อนถึงความประทับใจและความสนใจของผู้เข้าร่วมที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ สำหรับความถี่ของการท่องเที่ยวในย่านเกาะรัตนโกสินทร์ แสดงว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีโอกาสดำเนินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้บ่อยครั้ง อย่างไรก็ตาม ในด้านการรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางพื้นที่ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพูมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าหัวข้ออื่น อาจสะท้อนว่าพื้นที่นี้ยังต้องการการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สุดท้ายการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการท่องเที่ยวจากกิจกรรม 5 Sence of Love Journey แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมสามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความประทับใจต่อการท่องเที่ยววิถีไทยได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย พบว่าความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยพื้นที่ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพู สามารถนำมาอภิปรายตามแนวคิดประสบการณ์การท่องเที่ยวจากงานของ Proyrungruang (2015) ในมิติต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย

ความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย : พื้นที่ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพู	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น
มิติที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของการท่องเที่ยววิถีไทย		
ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.32	มากที่สุด
ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	3.92	มาก
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่พัก การอำนวยความสะดวกให้คนชราและผู้พิการ	4.00	มาก
การจัดการด้านการดูแลรักษาสภาพให้สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	4.20	มาก
ความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.36	มากที่สุด

ความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย : พื้นที่ ตัวอย่างท่าพระจันทร์ - บางลำพู	ค่าเฉลี่ยความ คิดเห็น	ระดับความ คิดเห็น
มิติที่ 2 ประสบการณ์ทางด้านภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว		
ความน่าสนใจของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมในแหล่ง ท่องเที่ยว	4.56	มากที่สุด
ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยว	4.44	มากที่สุด
ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และมีการสืบทอดโดยคนรุ่น ใหม่ ของชุมชนท่องเที่ยว	4.40	มากที่สุด
ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำชม	4.48	มากที่สุด
มิติที่ 3 ประสบการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยที่เป็นประโยชน์ด้าน อารมณ์ ความรู้สึก		
กิจกรรมรูป เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท่าพระจันทร์	4.32	มากที่สุด
กิจกรรมรส ชิมอาหาร ขนม ย่านบางลำพู	4.68	มากที่สุด
กิจกรรมกลิ่น สมุนไพรไทย สมุนไพรย่านท่าพระจันทร์	4.24	มากที่สุด
กิจกรรมเสียง เสียงเล่าจากเยาวชนย่านบางลำพู เสียงเล่าจาก พิพิธภัณฑ์	4.60	มากที่สุด
กิจกรรมสัมผัส การทำขนมที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของชุมชนบางลำพู กิจกรรมสักการะศาลเจ้าพ่อหนู	4.56	มากที่สุด
มิติที่ 4 ประสบการณ์ที่มีความหมาย (การเพิ่มพูนความรู้)		
กิจกรรมรูป เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท่าพระจันทร์	4.32	มากที่สุด
กิจกรรมรส ชิมอาหาร / ขนม ย่านบางลำพู	4.64	มากที่สุด
กิจกรรมกลิ่น สมุนไพรไทย สมุนไพรย่านท่าพระจันทร์	4.48	มากที่สุด
กิจกรรมเสียง เสียงเล่าจากเยาวชนย่านบางลำพู เสียงเล่าจาก พิพิธภัณฑ์	4.44	มากที่สุด
กิจกรรมสัมผัส การทำขนมที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของชุมชนบางลำพู กิจกรรมสักการะศาลเจ้าพ่อหนู	4.52	มากที่สุด
มิติที่ 5 เป็นประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม (Culture interactions)		
ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	4.48	มากที่สุด
ความสามารถในการเข้าถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน	4.60	มากที่สุด
มิติที่ 6 เป็นประสบการณ์ทางการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Social Interaction)		
การมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ	4.00	มาก
การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ และชุมชน	4.04	มาก

จากความพึงพอใจทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามิติที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของการท่องเที่ยววิถีไทย พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับสูงในหลายด้าน สะท้อนให้เห็นว่าสถานที่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้สะดวกและเอื้อต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว บ่งบอกว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกปลอดภัยในระดับดีเมื่อเดินทางมายังพื้นที่นี้ จัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวได้ดี เอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมและภาพลักษณ์ของพื้นที่ และแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ตัวอย่างมีศักยภาพในการพัฒนาและบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมและยั่งยืน แต่เมื่อทำการ Focus Group กลับพบว่าความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตัวอย่างนั้น แม้การเดินทางจะมีรถไฟฟ้าใต้ดิน หรือเรือด่วนก็ตามแต่ก็ยังเดินทางไม่ค่อยสะดวกมากนัก การนำรถมาเองนั้นมีความสะดวกกว่า ดังนั้นจึงอาจตีความได้ว่าถึงแม้การเดินทางจะไม่ได้มีความสะดวกมากนักแต่กลุ่มตัวอย่างก็ยังตัดสินใจท่องเที่ยว ซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะเด่นและคุณภาพของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (destination features and performance) ในแง่ที่ว่า การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก ถนน การคมนาคม นั้นเป็นองค์ประกอบรองที่ทำให้นักท่องเที่ยวใช้ตัดสินใจท่องเที่ยว

มิติที่ 2 ประสพการณ์ทางด้านภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับสูงในหลายด้าน โดยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นพื้นที่ตัวอย่างนี้มีจุดเด่นด้านมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ด้านความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยว บ่งบอกว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถรับรู้และสัมผัสเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ ทั้งในแง่ของวิถีชีวิตของชุมชนและองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดมา สำหรับความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและการสืบทอดโดยคนรุ่นใหม่ของชุมชนท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีการรักษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่นได้เป็นอย่างดี และสามารถเป็นจุดแข็งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสุดท้ายความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำชม แสดงว่าผู้นำชมมีทักษะและความสามารถในการให้ข้อมูล ถ่ายทอดเรื่องราว และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ในส่วนของลักษณะเด่นและคุณภาพของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (destination features and performance) อาจถือได้ว่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว และเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นองค์ประกอบหลักของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว กล่าวคือทั้งสองรายการนั้นได้รับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” สอดคล้องกับการทำ Focus Group ที่คนส่วนใหญ่ตอบคำถามเรื่องเป้าหมายหรือความคาดหวังก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมว่าต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์ และต้องการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม

มิติที่ 3 ประสพการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยที่เป็นประโยชน์ด้านอารมณ์ ความรู้สึก พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับสูงในทุกกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมให้ความสนใจและมีความรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่นี้ การสัมผัสรสชาติอาหารท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและสามารถเพิ่มความเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้านกิจกรรมกลิ่น สมุนไพรไทย สมุนไพรย่านท่าพระจันทร์สามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ดี สำหรับกิจกรรมเสียง เสียงเล่าจากเยาวชนย่านบางลำพู เสียงเล่าจากพิพิธภัณฑ์ บ่งบอกว่าการใช้เสียงเป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราว สามารถสร้างความประทับใจและช่วยให้ผู้เข้าร่วมเข้าถึงเรื่องราวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้อย่างมีอรรถรส สุดท้ายกิจกรรมสัมผัส การทำขนมที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของชุมชนบางลำพู กิจกรรมสักการะศาลเจ้าพ่อหนู แสดงให้เห็นว่าการได้ลงมือทำหรือสัมผัส

ประสบการณ์จริงในกิจกรรมพื้นบ้านสามารถเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้สึกผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

มิติที่ 4 ประสบการณ์ที่มีความหมาย การเพิ่มพูนความรู้ พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับสูงในทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมรูป เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท่าพระจันทร์ ผู้เข้าร่วมให้ความสนใจและสามารถรับรู้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ได้ดี โดยจากการทำ Focus Group มากกว่าครึ่งตอบว่าได้รับองค์ความรู้ตามที่คาดหวัง และส่วนหนึ่งให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าอยากได้รับความองค์ความรู้มากกว่านี้ กิจกรรมรส ชิมอาหาร ขนม ย่านบางลำพู สะท้อนให้เห็นว่าการสัมผัสรสชาติอาหารท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนบางลำพูได้เป็นอย่างดี ในด้านกิจกรรมกลืน สมุนไพรไทย สมุนไพรย่านท่าพระจันทร์ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรไทย และสามารถสร้างความประทับใจในการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน สำหรับกิจกรรมเสียง เสียงเล่าจากเยาวชย่านบางลำพู เสียงเล่าจากพิพิธภัณฑ์ บ่งบอกว่าการใช้เสียงเล่าเรื่องราวช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าใจและจดจำเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่ได้ดีขึ้น สุดท้ายกิจกรรมสัมผัส การทำขนมที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของชุมชนบางลำพูก็ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสชุมชนมากขึ้น จากผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการลงมือทำขนมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การสักการะศาลเจ้าพ่อหนู สามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้และสร้างความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เมื่อนำผลข้างต้นมาพิจารณาร่วมกับการทำ Focus Group ในข้อคำถามความคาดหวัง ก็สามารถอนุมานได้ว่า กิจกรรมที่ทำทั้งหมดนั้นสามารถตอบโจทย์ความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

มิติที่ 5 ประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม (Culture Interactions) พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับสูง โดยความงามทางศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวสามารถรับรู้และชื่นชมความโดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมและลักษณะทางกายภาพของสถานที่ได้ดี สำหรับความสามารถในการเข้าถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าถึงองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

มิติที่ 6 เป็นประสบการณ์ทางการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Social Interaction) พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น ในระดับสูงเช่นกัน โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมสามารถส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวได้ดี สุดท้ายการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ และชุมชน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถสื่อสารและเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นได้ในระดับที่ดี

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ คือ การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัส 5 ด้าน บนพื้นที่เมืองเก่าอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิด “ประสาทสัมผัส 5 ด้าน” ได้แก่ รูป (Sight) เรียนรู้ผ่านสถาปัตยกรรม/สถานที่ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รส (Taste) การทำขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมเกสรลำพู กลิ่น (Smell) การสัมผัสกลิ่นสมุนไพรโบราณ เสียง (Sound) การฟังเรื่องเล่าประวัติศาสตร์โดยเยาวชในชุมชน สัมผัส (Touch) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผ่านองค์ประกอบ 1) พื้นที่ (Place) พื้นที่ประวัติศาสตร์ในเมืองเก่า เช่น ท่าพระจันทร์ บางลำพู 2) ผู้คน (People) ชุมชนท้องถิ่น เยาวชนมัคคุเทศก์ 3) กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) การออกแบบกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักวิจัย-ชุมชน 4) เรื่องเล่า (Narrative) การเชื่อมโยงสถานที่กับเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 5) การเข้าถึง (Accessibility) การออกแบบเส้นทางให้เดินได้จริง เชื่อมโยงระบบขนส่ง 6) คุณค่าทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อม เช่น การสร้าง

รายได้ เสริมอัตลักษณ์ไทย และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันจะสมารถนำไปใช้ประโยชน์ เช่น 1) ในด้านวิชาการ ต่อยอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ และ High Value Tourism 2) ด้านชุมชนและวัฒนธรรม เสริมศักยภาพคนในพื้นที่ให้เป็นเจ้าของกิจกรรม 3) ด้านนโยบาย สนับสนุนแนวทางของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ลดการใช้พาหนะ สนับสนุนการเดินทางที่สามารถนำไปใช้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าอื่น ๆ เช่น บ้านบาตร ชุมชนดอกไม้ ประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน/มหาวิทยาลัย ใช้เป็นแนวทางสำหรับเทศบาลและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในการออกแบบกิจกรรมท้องถิ่น และเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้อีกด้วย

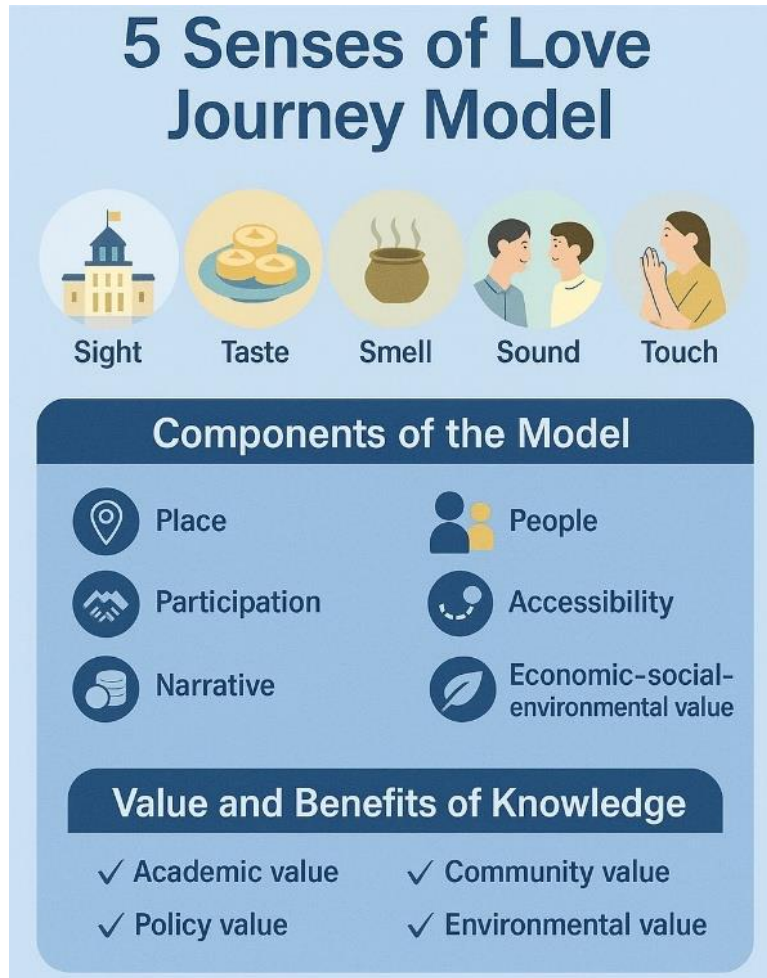

Figure 2: 5 Senses of Love Journey Model

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจศักยภาพพื้นที่ย่านท่าพระจันทร์และบางลำพูสู่การเป็นเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย พบว่า จุดแข็งของพื้นที่ศึกษาทั้งสองมีศักยภาพด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความหลากหลายของชุมชน โดยเฉพาะย่านบางลำพูซึ่งมีลักษณะของชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงรักษาภูมิปัญญา และรูปแบบการดำเนินชีวิตไว้ได้ในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประสาทสัมผัสทั้งห้าได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งยังสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยววิถีไทยที่ Klinkhajorn and Sukjairungwatana (2018); Boonkhum and Boonkhum (2016) และ Sing-in (2017) ได้อธิบายลักษณะ

ของการท่องเที่ยววิถีไทยหรือการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทย ในด้านการจัดการว่าชุมชนมีการสร้างกฎกติกาและออกแบบกลไกการทำงานการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดการ ทำงานเชื่อมโยงกัน ทั้งยังสอดคล้องกับงานของ Prasatkaew (2016) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวของพื้นที่ในท่า เียน ที่พบว่าผู้ที่อาศัยในชุมชนนั้นมีทั้งผู้อาศัยเก่า และผู้อาศัยใหม่ โดยรูปแบบการปรับตัวของการใช้พื้นที่นั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานของ Danaphong and Panin (2018) ที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของบ้านบน ถนนหน้าพระลาน - ถนนมหาราช ที่เป็นถนนสายเชื่อมต่อกับย่านท่าพระจันทร์ ผ่านงานช้อปปิ้งบ้าน - หน้า ร้าน การแสดงออกของพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะของของตึกแถวบริเวณหน้าพระลาน - ถนนมหาราช ว่า ความเป็นบ้านไม่จำเป็นต้องคงอยู่อย่างต่อเนื่องเสมอไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจจากต้นแบบเส้นทางท่องเที่ยว แบบเดินเท้า (walking tour) ผ่านกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส พบว่า การออกแบบกิจกรรมโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส สอดคล้อง กับแนวคิดของ Pine and Gilmore (1999) อ้างถึงใน Rungrotphanitkul (2017) ที่เสนอว่าประสบการณ์ที่ ลึกซึ้งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพและอารมณ์กับกิจกรรม ทั้งนี้ รูปแบบกิจกรรมเช่น “กลิ่น Sense of Tha Prachan” หรือ “รส - สัมผัส Charming of Bang Lamphu” ได้รับการตอบรับที่ดี จากกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในด้านความน่าสนใจ ความน่าจดจำ และความรู้สึกมีส่วนร่วมกับพื้นที่ อีกทั้ง กิจกรรมท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Walking Tour) ยังเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการใช้พื้นที่อย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิด มลภาวะ และช่วยลดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก การจัดวางเส้นทางเดินที่มีจุดแวะ จุดเล่าเรื่อง และจุดเรียนรู้ ถือเป็นนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ของผู้เข้าร่วม โดยไม่จำกัดอยู่เพียงการมองผ่านข้อมูล แต่เป็นการ “สัมผัส” และ “มีส่วนร่วม” จริงในพื้นที่ สอดคล้องกับงานของ Chaijan and Chantang (2024) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวย่านบางลำพูนั้นมี คุณลักษณะเฉพาะ ได้แก่ มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในกิจกรรม มีสินค้าทางวัฒนธรรมเป็นหลัก มีประสบการณ์การเดินทางเที่ยวชุมชน เปลี่ยนจากสินค้าวัฒนธรรม ระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว กับชุมชนท้องถิ่น และรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นแตกต่างด้านทรัพยากร

ย่านท่าพระจันทร์แม้จะมีข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องของชุมชน ซึ่งผู้คนในปัจจุบันไม่ใช่ผู้คนในท้องถิ่น ดั้งเดิมมีทั้งผู้เช่าและผู้อาศัยใหม่ แต่ก็มีจุดแข็งด้านประวัติศาสตร์ เช่น การเป็นพื้นที่เดิมของป้อมพระจันทร์ การอยู่ใกล้วังหลวงและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงสามารถใช้เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เป็นหัวใจสำคัญของ การออกแบบเส้นทาง ในขณะที่ย่านบางลำพูยังคงมีทุนทางวัฒนธรรมและมนุษย์ที่สามารถนำมาสร้างกิจกรรม ได้โดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า “พื้นที่” และ “ผู้คน” ต่างมีบทบาทสำคัญต่อการออกแบบเส้นทาง การท่องเที่ยววิถีไทย

สรุป

จากผลการศึกษาสรุปว่าการท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่ ท่าพระจันทร์ - บางลำพู มีคุณค่าในหลายมิติ ทั้ง ด้าน กายภาพ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจ สูงสุดโดยเฉพาะ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความงดงามทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และการออกแบบกิจกรรมผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า กิจกรรมเหล่านี้ช่วย กระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นเสริมสร้างอัตลักษณ์ไทย และส่งเสริมความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ทั้งยังช่วยสร้างความ เชื่อมโยงทางสังคม และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน สะท้อนให้เห็นถึง

ศักยภาพของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถสร้างทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจและความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่างานวิจัยนี้สามารถสร้างต้นแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยในลักษณะเดินเท้าผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่เชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เข้ากับประสบการณ์เชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในย่านบางลำพูซึ่งมีความพร้อมด้านชุมชน วัตถุดิบท้องถิ่น และพื้นที่กิจกรรม ขณะที่ย่านท่าพระจันทร์เหมาะสำหรับการออกแบบเส้นทางเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้และจินตนาการจากสถานที่จริง ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างสะท้อนว่า กิจกรรมที่ออกแบบสามารถสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ดี สร้างความสนใจในการเรียนรู้ และเสริมสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการขยายผลสู่ย่านอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่เมืองเก่าอย่างเป็นระบบ ควรบูรณาการแผนพัฒนาท้องถิ่นเข้ากับแนวทางของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ที่เน้นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณค่า (High Value Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า เช่น ป้ายบอกทาง จุดแวะพัก สื่อเรียนรู้ดิจิทัล และเครือข่าย Wi-Fi นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชน โดยจัดอบรมด้านการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ การออกแบบกิจกรรม และการดูแลนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มกลางสำหรับการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยในระดับชาติ เพื่อขยายผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของ Soft Power ไทยอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยกับเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น เส้นทางประวัติศาสตร์ในญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้

นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมการวิจัยข้ามศาสตร์ที่เชื่อมโยงมิติด้านเทคโนโลยี ศิลปะร่วมสมัย และมัลติมีเดียกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันนำชมพื้นที่ การใช้ VR/AR ในการเล่าเรื่องหรือการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ในย่านเมืองเก่า ตลอดจนการศึกษาเชิงลึกเรื่องผลกระทบระยะยาวของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบสัมผัสต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนในแง่จิตสำนึกและพฤติกรรมผู้คน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน เพื่อเป็นต้นแบบเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย กรณีพื้นที่ตัวอย่างย่านท่าพระจันทร์และย่านบางลำพู เป็นผลงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนวิจัยเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (Thai Studies) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามสัญญาเลขที่ TUTS 5/2567

References

- Boonkhum, W., & Boonkhum, P. (2016). Development of Thai-Cultural Creative Tourism Activity Model on Kanchanaburi-Dawei Route. *Integrated Social Sciences Journal*, 3(2), 93-116.
- Chaijan, K. (2023). Creative Tourism Behavior in Bang Lamphu Old Town Area on Rattanakosin Island Bangkok. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 11(2), 157-178.
- Chaijan, K., & Chantang, D. (2024). Museum-Centric and Bang Lamphu Community-Based Creative Tourism Development. *Journal of Studies in the Field of Humanities*, 31(2), 211-226.
- Danaphong, W., & Panin, T. (2018). Shop or Home, the Expression of Public and Private Spaces of Shop Houses on Na Phra Lan Road and Maha Rat Road. *Veridian E-Journal: Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(3), 3613-3622.
- Klinkhajorn, S., & Sukjairungwatana, T. (2018). The Model Development of Tourism Management Local to Create a New Identity of The Tourism of Mueang Roikoh. *Veridian E-Journal: Humanities, Social Sciences and Arts*, 11(3), 3228-3244.
- Ministry of Tourism and Sports. (n.d.). *National Tourism Development Plan, Phase 3 (2023-2027)*. Retrieved January 21, 2025, from https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/ranong/download/article/article_20230418122435.pdf
- Prasatkaew, S. (2016). *“Tha Tian” Cultural Capital for Tourism: Transformation into Food and Accommodation Services*. (Research Report). Bangkok. Thai Khadi Research Institute of Thammasat University.
- Proyrungruang, R. (2015). *Tourist Behavior*. Bangkok: Odeon Store.
- Rungrojpanichakul, C. (2017). *The Usage of 5 Senses to Create Identity for Cultural Community*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Sangsehanat, S. (2020). Place Evolution from Klong Lat to Soi Lat: Transformative Urbanism from Water-Based to Land-Based City of Bangkok. *NAJUA: History of Architecture and Thai Architecture*, 17(1), 92-125.
- Sing-in, K. (2017). *Communication Policy of the TAT and Adjustment of Communities in Phang Nga and Trang Provinces*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Thongphut, P. et al. (2019). *The Local Experience Management to Promote Thainess Tourism on the Base of Mae Klong River Basin's Community Culture in Ratchaburi Province*. (Research Report). Ratchaburi: Chombueng Rajabhat University.
- Wisudthiluck, S. (2015). *Knowledge of Creative Tourism: A Handbook and Guidelines*. Bangkok: Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) (DASTA).